Blogi

Tammikuun talouskatsaus: Talouden peruskuva ennallaan

Suomen talous | 12.01.2017

Uudet tilastot tukevat Suomen Pankin joulukuun ennustekuvaa kasvun jatkumisesta. Merkkejä taloustilanteen parantumisesta näkyy erityisesti luottamusindikaattoreissa. Ulkomaankaupan kehitys on kuitenkin edelleen vaisua.

Vuoden 2016 kasvu vahvemmalla pohjalla

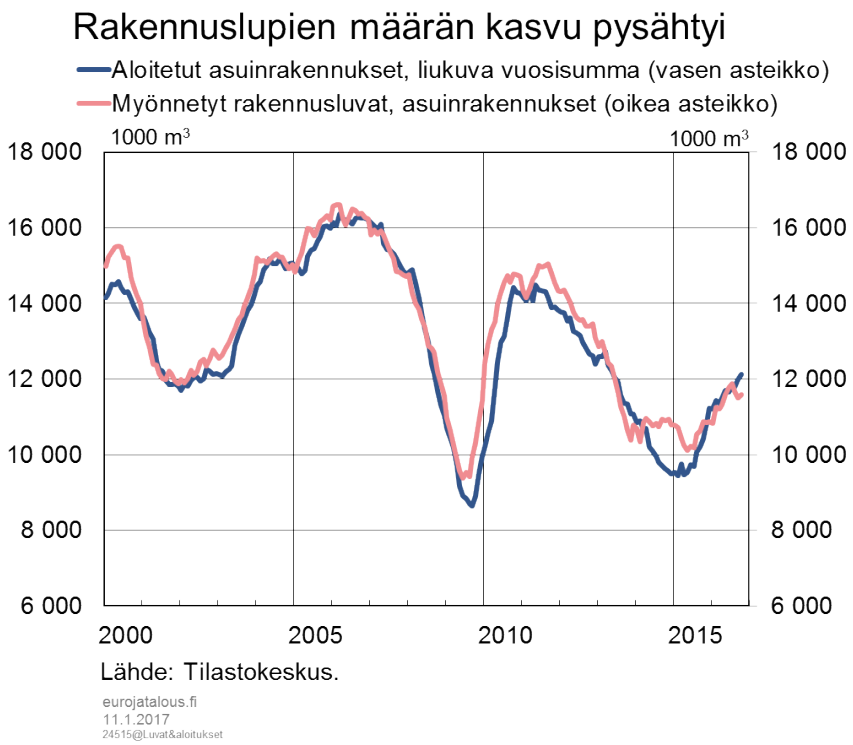
Kokonaistuotanto kasvoi lokakuussa 2016 runsaat 2 % vuodentakaiseen verrattuna tuotannon suhdannekuvaajan perusteella. Syyskuusta tuotanto kasvoi vain 0,1 % (kuvio 1).

Sektoritilinpidon tietojen perusteella vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä tehdasteollisuuden tuotanto kasvoi 1 prosenttia edellisestä neljänneksestä. Kasvu oli laaja-alaista metsäteollisuutta lukuun ottamatta. Informaatio- ja viestintäalan kasvu näyttää sen sijaan pysähtyneen vuoden 2016 aikana.

Teollisuustuotannon volyymin kasvu seisahtui loka-marraskuussa. Tuotanto oli silti noin 4 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Kasvu oli nopeinta kemian- sekä sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa. Tammi-marraskuussa kertyneet uudet tilaukset olivat noin 7 % alemmalla tasolla verrattuna vuoden 2015 vastaavaan aikaan.

Yritysten luottamus on vahvistunut. EK:n luottamusindikaattori vahvistui joulukuussa kaikilla päätoimialoilla, mutta varsinkin rakentamisessa ja palveluissa. Suomen Pankin lyhyen aikavälin indikaattorimalli arvioi tuoreimpien tilastotietojen perusteella BKT:n kasvuksi vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä 0,6 %. Malli ennakoi samansuuruista kasvua myös kuluvan vuoden ensimmäiselle neljännekselle. Yksittäisistä indikaattoreista paranivat lähinnä rakentamisen indikaattorit, kuten aloitetut ja valmistuneet rakennukset. Maailmankaupan indikaattorin kehitys sen sijaan hiukan heikensi alkuvuoden kasvunäkymiä.

Kuvio 1.

Ulkomaankaupassa ei käännettä

Tavaraviennin vaisu kehitys jatkui loka-marraskuussa. Tavaraviennin arvo oli Tullin mukaan tammi-marraskuussa 4 % pienempi kuin vuonna 2015 vastaavana ajankohtana. Arvon vähentymiseen vaikuttaa vientihintojen lasku. Neljännesvuositilinpidon mukaan vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä tavaraviennin volyymi oli lähes 3 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Tavaratuonnin arvo oli tammi-marraskuussa edellisvuotisella tasollaan.

Palveluvienti on vähentynyt vuoden 2016 aikana. Laskun taustalla on mm. tietotekniikka- ja tietopalveluiden viennin vähentyminen.

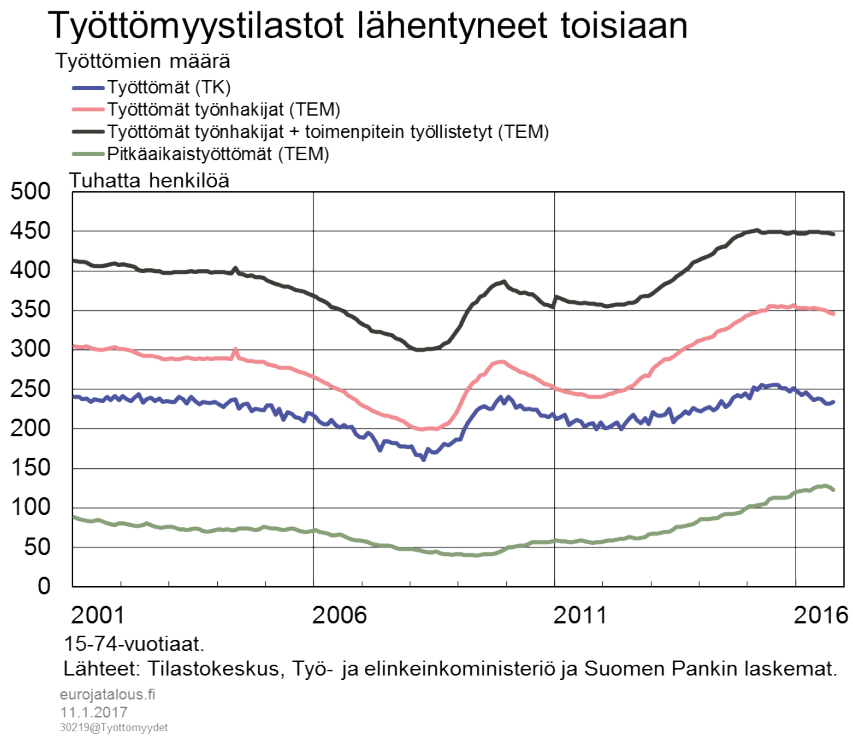
Rakentaminen jatkunut vilkkaana

Rakennusinvestoinnit jatkoivat vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä reipasta kasvuaan. Kaiken kaikkiaan rakennusinvestoinnit kasvoivat 5,5 % ja asuinrakennusinvestoinnit 6,1 % vuodentakaiseen verrattuna. Rakennusyritysten liikevaihto kasvoi kolmannella neljänneksellä 9,6 % vuodentakaisesta. Voimakkainta liikevaihdon kasvu oli talonrakentamisessa, mutta myös maa- ja vesirakentamisen liikevaihto kasvoi reippaasti.

Suomen Pankin joulukuun 2016 ennusteen mukaan asuntorakentamisen nopea kasvu alkaa

vähitellen hidastua vuosina 2017–2019. Myönnettyjen rakennuslupien määrä olikin vuodentakaiseen verrattuna laskussa elo-lokakuussa 2016, mikä ennakoi rakentamisen kasvun hiipumista jo tänä vuonna (kuvio 2).

Kuvio 2.

Tuotannolliset investoinnit ovat vähitellen piristymässä suhdannetilanteen kohenemisen myötä. Kolmannella neljänneksellä investoinnit kasvoivat 3,2 % vuodentakaiseen verrattuna.

Asuntojen hinnoissa vedetään henkeä

Asuntojen hintakehityksen alueellinen eriytyminen jatkui syksyn 2016 aikana. Pääkaupunkiseudulla vanhojen asuntojen nimellishinnat kasvoivat, kun muualla maassa ne polkivat paikallaan. Tilastokeskuksen ennakkotietojen perusteella asuntojen hinnat kuitenkin laskivat marraskuussa sekä pääkaupunkiseudulla että muualla maassa edellisestä kuukaudesta. Pääkaupunkiseudulla alhainen korkotaso, parantunut kuluttajaluottamus sekä muuttoliikkeen jatkuminen pitävät edelleen yllä asuntojen kysyntää ja tukevat hintatasoa kasvukeskuksissa. Asuntojen hintakehityksessä on toisaalta paikallisia eroja myös kasvukeskusten sisällä. Pääkaupunkiseudullakin asuntojen hintojen nousu on ollut nopeaa lähinnä kantakaupungissa ja sen ympäristössä.

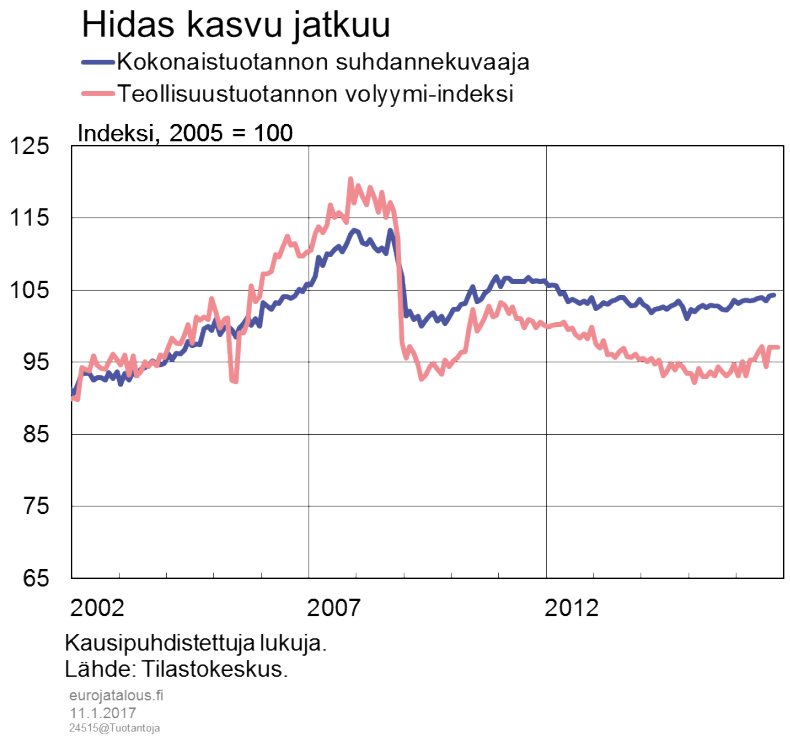
Asuntojen vuokrien kasvuvauhdissa ei ole viime aikoina ollut suurta eroa pääkaupunkiseudun ja

muun maan välillä. Vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä vapaarahoitteisten asuntojen vuokrat kasvoivat 2,5 % ja muualla maassa 2,3 %. Omistusasuminen suhteessa vuokralla asumiseen onkin halventunut eniten juuri kysytyimpien asuinalueiden ulkopuolella.

Kotitaloudet optimistisia

Kuluttajien luottamus sekä omaan talouteensa, että varsinkin Suomen talouskehitykseen on merkittävästi vahvistunut syksyn aikana (kuvio 3.). Kuluttajien luottamusta on vahvistanut varsinkin työllisyysnäkymien parantuminen. Kuluttajien luottamusindikaattori sai joulukuussa arvon 19,5, kun sen pitkän aikavälin keskiarvo on 11,7.

Kuvio 3.

Kohenevan luottamuksen ohella yksityistä kulutusta on tukenut palkkasumman melko ripeä kasvu. Koko talouden palkkasumma kasvoi vuoden 2016 kolmannella neljänneksellä 2,6 %. Palkansaajien ansiotason kasvu jatkuu hitaana, mutta palkkasummaa on kasvattanut työllisyystilanteen koheneminen. Myös toimialojen väliset erot palkkasumman kehityksessä heijastelevat enemmän työllisyyden kuin ansiotason kasvun rakennetta. Palkkasumma onkin kasvanut erityisen ripeästi rakentamisessa sekä eräillä palvelualoilla, kun teollisuudessa palkkasumma on jopa laskenut. Palkkasumman kasvun ohella kotitalouksien ostovoimaa tukee hitaana jatkuva inflaatio.

Ostovoiman kasvun ja kuluttajaluottamuksen kohenemisen myötä vähittäiskaupan liikevaihto on jatkanut keväällä 2016 alkanutta kasvuaan myös loppuvuonna. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan vähittäiskaupan liikevaihto kasvoi marraskuussa 3,4 % vuodentakaiseen verrattuna. Yksityistä kulutusta on syksyllä vauhdittanut varsinkin autokauppa. Moottoriajoneuvojen myynti kääntyi joulukuussa kuitenkin 1,1 prosentin laskuun vuodentakaisesta.

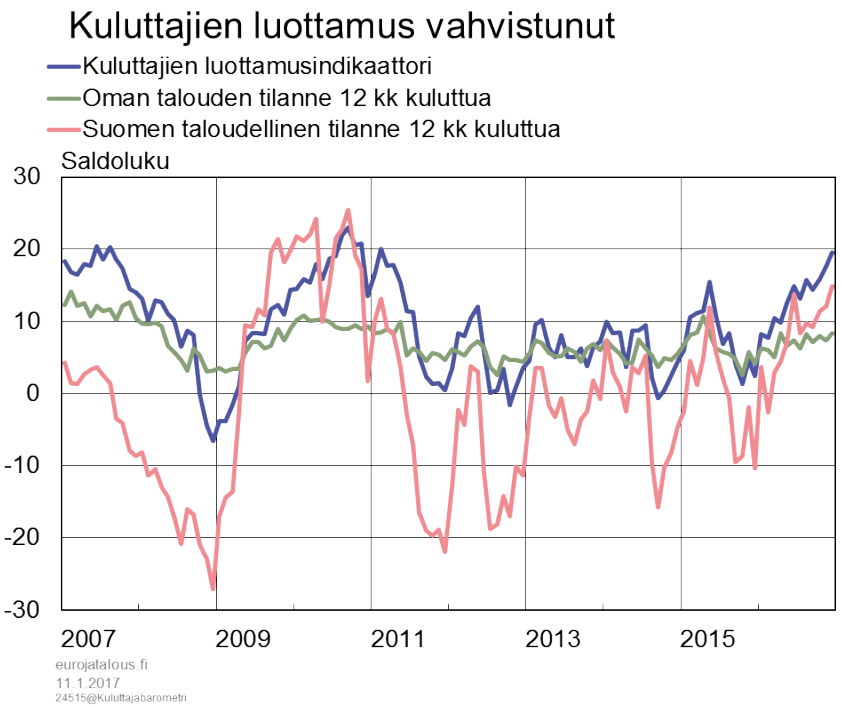
Työmarkkinat hitaasti parempaan suuntaan

Työmarkkinoilla tilannetta on syksyn aikana helpottanut varsinkin työttömyyden nopea väheneminen. Työvoimatutkimuksen mukaan työttömyysasteen trendi oli marraskuussa 8,7 %, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Työ- ja elinkeinoministeriön rekisteröimän työttömyyden ja Tilastokeskuksen raportoiman työttömyyden ero kasvoi jälleen vuoden 2016 alkupuolella. Tämä viittasi siihen, että yhä suurempi osa työvoimasta oli luopumassa aktiivisesta työnhausta, vaikka oli rekisteröitynyt työnhakijaksi. Viime kuukausina työttömyys on kuitenkin vähentynyt selvästi myös TEMin tilastojen mukaan, ja marraskuussa TEMin mukainen työttömien määrä väheni 4 % vuoden takaisesta samalla kun työvoimatutkimuksen mukainen työttömyys pysyi miltei ennallaan (kuvio 4).

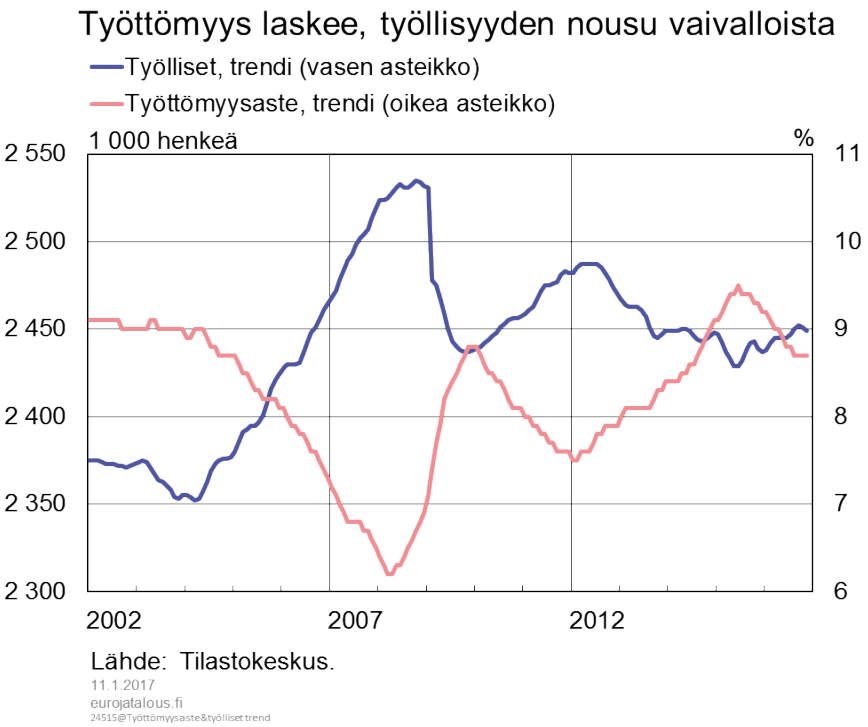
Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työttömyyden helpottuminen on ollut alueellisesti laaja-alaista. Nopeinta työttömyyden lasku oli marraskuussa eräillä työttömyyden pahimmin vaivaamilla alueilla kuten Kainuussa (-16 %), Lapissa (-10 %) ja Etelä-Savossa (-8 %).

Kuvio 4.

Työllisyysaste on kasvanut syksyn aikana hitaasti työttömyyden alenemisvauhtiin verrattuna (kuvio 5). Koko vuoden osalta ero on kuitenkin pienempi ja marraskuussa työllisyysasteen trendi, 68,8 % oli 0,5 prosenttiyksikköä vuodentakaista korkeampi. Työllisyyden kehitys heijastelee kotimarkkinavetoista talouskasvua, ja uusia työpaikkoja syntyy varsinkin rakentamiseen ja palvelualoille, kuten kauppaan.

Kuvio 5.

Positiivinen vire heijastuu myös julkiseen talouteen

Julkisen talouden tila on vuoden 2016 kolmen ensimmäisen neljänneksen perusteella jonkun verran ennustettua parempi. Verotulot ovat kasvaneet nopeammin, kun taas kulutusmenot sekä luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot ovat kasvaneet hitaammin kuin aiemmin arvioitiin. Toisaalta julkisyhteisöjen omaisuustulojen kasvu on ollut ennustettua hitaampaa.

Valtiokonttorin neljännesvuosikatsauksen perusteella valtion nettolainanotto vuonna 2016 jäi 2,2 mrd. euroon, koska vuoden lopussa alijäämää katettiin kassavaroin. Vuoden 2016 kolmannessa lisätalousarviossa nettolainanotoksi arvioitiin 6 mrd. euroa.

Asuntolainoja otettiin paljon vuonna 2016

Asuntolainojen uusia nostoja tehtiin Suomessa 4,6 % enemmän loka-marraskuussa 2016 kuin vuotta aiemmin vastaavalla ajanjaksolla, vaikkakin nostojen kasvu edellisvuoteen verrattuna hidastui jonkin verran loppuvuonna. Tammi-marraskuun 2016 aikana uusia nostoja on tehty eniten sitten vuoden 2012. Asuntolainakanta marraskuun 2016 lopussa oli 2,3 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Yritysten Suomessa toimivilta luottolaitoksilta nostamien uusien lainojen (pl. tililuotot) summa

kääntyi kasvuun loka-marraskuussa 2016 ollen 4,5 % suurempi kuin vuotta aiemmin. Vuoden 2016 toisella ja kolmannella vuosineljänneksellä uudet nostot vähenivät reilusti edellisvuoteen verrattuna. Yritysten lainakanta oli marraskuun 2016 lopussa 1,4 % suurempi kuin vuotta aiemmin.

Asuntoyhteisöjen lainojen uudet nostot kasvoivat puolestaan 10,8 % loka-marraskuussa 2016 edellisvuodesta. Kymmenen prosentin ylittävä asuntoyhteisöjen lainakannan vuosikasvu on ollut enemmän sääntö kuin poikkeus viime vuosina.

Yritysten tekemien uusien yli miljoonan euron lainasopimusten keskikorko oli 1,56 % marraskuussa 2016. Keskikorko oli vuotta aiemmin 1,59 %, ja vuonna 2016 se oli alimmillaan maaliskuussa oltuaan 1,25 %. Asuntoyhteisöjen marraskuussa 2016 tekemien uusien lainasopimusten keskikorko yli miljoonan euron lainasopimuksille oli 1,09 %.

Marraskuu oli vuoden 2016 vilkkain kuukausi velkapaperien Suomessa tehdyissä liikkeeseenlaskuissa. Tammi–marraskuussa laskettiin liikkeeseen 104,1 miljardin nimellisarvon edestä velkapapereita, mikä oli 2,4 % enemmän kuin vastaavalla ajanjaksolla vuonna 2015. Marraskuun suurten liikkeeseenlaskujen johdosta tammi–marraskuun nettoliikkeeseenlaskut yhteensä kääntyivät positiivisiksi.

Suomalaisten yritysten (ml. rahoituslaitokset) noteerattujen osakkeiden markkina-arvo yhteensä kaikilla Suomen markkinapaikoilla oli marraskuun 2016 lopussa 192,7 miljardia euroa eli 3,4 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Kuun lopun tilanteita tarkasteltaessa vuoden 2016 korkein yhteenlaskettu markkina-arvo oli syyskuun lopun 196,7 miljardia euroa.

Asiasanat

investoinnit, Suomi, taloustilanne, tuonti, työmarkkinat, vienti